

Nr 160.

Kungl. Maj:ts nådliga proposition till riksdagen angående regler för bestämmande av begynnelsearvodet för vissa ordinarie befattningshavare vid statens järnvägar; given Stockholms slott den 23 mars 1917.

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen dels antaga en tilläggsbestämmelse till förnyade avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar av följande lydelse:

»Tjänsteman av lägre grad, som vid konstituerandet till första ordinarie befattning vid statens järnvägar erhållit en avlöning, understigande hans avlöningsförmåner inom verket såsom icke ordinarie, må, i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, räknat från och med den 1 januari 1917, av järnvägsstyrelsen tilldelas det arvode, som han vid sistnämnda tidpunkt skulle hava uppburit i då innehavd ordinarie befattning, därest vid hans konstituerande till första ordinarie tjänst iakttagits, att någon avlöningsminskning icke bort ifrågakomma. Befattningshavarens avlöning såsom icke ordinarie skall därvid beräknas till det belopp, som han skulle hava uppburit från tidpunkten för ordinarieblivandet, därest han kvarstått å icke ordinarie stat;»

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder, utfärda de närmare föreskrifter i ämnet, som kunna befinnas erforderliga.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 mars 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

I skrivelse den 1 april 1914 framlade järnvägsstyrelsen ett inom styrelsen uppkommet spörsmål, huruledes reglering borde äga rum beträffande vissa av styrelsen uppmärksammade ojämnheter ifråga om tilldelande inom den s. k. stationskarlsgruppen vid staten järnvägar av högre begynnelsearvode än det i avlöningsreglementet upptagna lägsta arvodet.

Styrelsen framhöll därvid till en början, att uppkomsten av ifrågavarande ojämnheter ytterst vore att tillskriva det säregna förhållande, att under de mindre gynn samma löneförhållandena under förgången tid för den ordinarie personalen många av de extra ordinarie tjänstemännen ansett med sina intressen förenligt att ej mottaga ordinarie anställning. När sedan lönerreglering för den ordinarie personalen omsider genomförts, hade ett flertal av dessa extra ordinarie tjänstemän överskridit den för ordinarie anställning såsom regel bestämda åldersgränsen av 30 år. Sedan hade emeller-

tid fråga uppkommit att söka bereda dessa överåriga personer ordinarie anställning med däremot svarande förmåner.

I förslaget till arvodesstat vid statens järnvägar för år 1912 hade sålunda upptagits ett avsevärt antal nya befattningar inom vissa tjänstekategorier av lägre grad vid distrikten, huvudsakligen inom den s. k. stationskarlsgruppen, för att bereda ordinarie anställning åt berörda personal. I fråga om storleken av arvodena för de sålunda föreslagna nya befattningarna hade av styrelsen framhållits, att det syntes vara med billighet överensstämmande, att arvodena bestämdes så, att samtliga avlöningsförmåner för en var blivande innehavare av befattningarna i regel komme att, sedan pensionsavgifterna med vissa undantag frändragits, uppgå till ungefär det belopp, som skulle utgjort vederbörande såsom extra ordinarie tillkommande årlig avlöning den 1 januari 1912 eller, på grund av särskilda omständigheter, under loppet av sistnämnda år.

Enligt styrelsens uppfattning förelågo här sådana i avlöningsreglementet § 4 mom. 4 antydda särskilda omständigheter, som motiverade den av styrelsen föreslagna åtgärden¹⁾. Detta framginge av vad som anförts rörande anledningen till att ifrågasvarande personal förut icke kunnat beredas ordinarie anställning, vartill komme, att samma personal vid övergång till ordinarie anställning skulle komma att i särskilt framträdande grad betungas av avgifter för pensionering, i det att densamma skulle hava att erlagga dels för en gång dryga retroaktiva avgifter dels årligen på grund av sin överårighet särskilt höga änkepensionsavgifter.

Förenämnda förslag till arvodesstat hade därefter av Kungl. Maj:t fastställts den 10 november 1911. Vid tillsättande av de i staten upptagna, för ovanberörda överåriga extra ordinarie personal avsedda nya befattningar hade arvodet för en var av ifrågasvarande tjänstemän bestämts i huvudsaklig överensstämmelse med de här förut återgivna, av styrelsen i förslaget angivna principer.

Samma principer hade sedermera, enligt vad styrelsen vidare i sin förberörda underdåniga skrivelse framhöll, i huvudsak följts jämväl vid bestämmande av arvode åt övrig nykonstituerad personal i den s. k. stationskarlsgruppen, som efter ingången av år 1912 vunnit ordinarie anställning, i det man ansett, att billighetsskäl krävde, att vederbörande för sig och sin familjs försörjning icke borde lida minskning i sina kontanta avlöningsförmåner. Ehuru styrelsens strävan ginge ut på att söka tidigare än förut ägt rum bereda ordinarie anställning åt extra ordinarie personal, hade under övergångstiden — på det sätt avlöningen för de båda grupperna enligt gällande bestämmelser vore reglerad — icke kunnat undvikas, att i ett flertal fall vid tillämpning av förenämnda grunder för överförande till ordinarie anställning undantag måst göras från den i avlöningsreglementet angivna regel, att lägsta arvodet borde tilldelas vid övergång till ordinarie anställning. Av styrelsen hade emellertid sedermera uppmärksamrats, att vid jämförelse mellan de avlöningsförmåner, som tillkomme tjänstemän, vilka sedan den 1 januari 1912 fått sitt arvode bestämt i enlighet med förenämnda principer, och de avlöningsförmåner, som åtnjötes av förut i ordinarie tjänst antagna tjänstemän i samma tjänstegrad med längre ordinarie anställning, det framgått, att bland dessa senare funnes personer, som, oaktat de hade att uppvisa en sammanlagd längre tjänstetid i extra ordinarie och ordinarie tjänst än vissa av de förstnämnda, likväl i avlöningshänseende intoge en sämre ställning än dessa.

¹⁾ I andra stycket av nämnda moment är stadgat, att järnvägsstyrelsen i fråga om befattning med lägsta arvode av 2,400 kronor eller därunder må, där särskilda omständigheter föreligga och den av Kungl. Maj:t för året fastställda arvodesstaten sådant medgiver, i begynnelsearvode tilldela ny innehavare av dylik befattning ett för befattningen ifrågakommande högre arvode.

En detaljerad utredning rörande arten och omfattningen av ifrågavarande ojämnheter hade därför av styrelsen under år 1913 igångsatts. Denna utredning hade avsett samtliga de vid distrikten anställda kvinnliga kontorsbiträden, vaktmästare, bankvakter, vagn- och stallkarlar, förrådsvakter och stationskarlar — vad anginge III distriktet jämväl där anställda eldare och matrosar å ångfärja — vilka antagits i ordinarie tjänst efter ingången av år 1906 och icke år 1913 innehade högsta arvode.

Efter förberedande granskning av det inkomna utredningsmaterialet syntes det styrelsen, att en utväg för undvikande av de uppkomna oegentligheterna vore, att *dels* en gång för alla fastslå, vilket ordinarie arvode, som i varje fall ansåges motsvara vederbörandes avlöningsförmåner såsom extra ordinarie, och *dels* vid bestämmandet av tiden för arvodesförhöjning första gången för en ordinarie tjänsteman tillgodoräkna honom den tid han innehaft de sålunda mot hans första ordinarie arvode svarande avlöningsförmånerna såsom extra ordinarie.

Genom att omedelbart tillämpa vad sålunda ifrågasatts skulle enligt styrelsens förmenande vinnas en snabb lösning av den föreliggande frågan. Vad anginge tillgodoräknande av viss tid såsom icke ordinarie för arvodesförhöjning, låge detta dock utom styrelsens befogenhetsområde och förutsatte en ändring i gällande avlöningsreglemente för den ordinarie personalen. Principen att ordinarie tjänsteman i uppflyttningshänseende skulle få tillgodonjuta tid såsom extra ordinarie tjänsteman, för så vitt han under denna tid uppburit enligt vissa beräkningsgrunder mot det ordinarie arvodet svarande avlöningsförmåner, vore ny och syntes behöva underkastas allsidig prövning. Godkändes vad av styrelsen uti förevarande ärende ifrågasatts och gäves, i anslutning till vad i enahanda hänseende vid 1907 års löneroglering ägt rum ifråga om de nya löneförmånerna, åt de nya bestämmelserna retroaktiv tillämpning, skulle enligt styrelsens åsikt genom övergångsbestämmelser, ifråga om vilka liksom år 1907 Kungl. Maj:t efter riksdagens medgivande skulle äga att fastställa grunderna, de påvisade ojämnheterna komma att utplånas eller åtminstone i avsevärd grad förminskas.

På grund av vad styrelsen sålunda anfört hemställde järnvägsstyrelsen i underdånighet att förevarande ärende måtte hänskjutas till behandling av 1914 års kommitté angående löneförhållanden vid statens järnvägar.

I enlighet med styrelsens hemställan överlämnades ärendet till 1914 års kommitté för behandling i samband med det åt kommittén lämnade huvuduppdraget.

Sedan emellertid den i slutet av år 1915 igångsatta utredningen angående gemensamma avlöningsbestämmelser för vissa verk mellankommit, avgav kommittén i skrivelse den 24 mars 1916 särskilt yttrande i ämnet.

Innan jag redogör för ärendets vidare behandling, torde det vara lämpligt att i korthet erinra om en liknande, inom telegrafverket uppkommen fråga, som varit föremål för prövning av 1916 års riksdag.

Likartad fråga
vid telegraf-
verket.

I anledning av en vid 1914 års andra riksdag väckt motion anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående vilka åtgärder, som kunde anses böra vidtagas för att förhindra, att extra befattningshavare vid telegrafverket vid befordran till ordinarie befattning vid verket finge lida minskning i förut inne-

havda avlöningsförmåner, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill omständigheterna kunde föranleda.

Efter det Kungl. Maj:t anbefallt telegrafstyrelsen att avgiva utlåtande i ärendet, inkom nämnda styrelse i sin skrivelse den 23 september 1914 rörande förslag till stat för telegrafverkets driftkostnader med en utredning angående ifrågasatt förhållanden, varav framgick, att de av riksdagen berörda olägenheterna kunde inträffa vid tillsättandet av reparatörer av 1:a eller 2:a lönegraden eller linjeförmän av 1:a lönegraden. Telegrafstyrelsen föreslog därför införande i avlöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket den 11 oktober 1907, § 4, av ett nytt moment av innebörd, att styrelsen skulle äga rätt att vid konstituerandet tilldela tjänsteman i någon av nyssnämnda kategorier avlöning efter sådan för befattningen gällande avlöningsklass, att hans sammanlagda avlöningsförmåner icke komme att understiga den årsinkomst, han vid tiden för konstituerandet åtnjutit på grund av gällande prislista å avlöningar till arbetare vid telegrafverkets linjedistrikt.

Sedan 1914 års kommitté i infortrat underdånigt utlåtande i huvudsak tillstyrkt telegrafstyrelsens förslag och nämnda styrelse därpå inkommit med förnyat yttrande i anledning av vissa utav kommittén gjorda erinringar, framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 3 den 14 januari 1916, angående fastställande av telegrafverkets stat för driftkostnader för år 1917, för riksdagen förslag om införande i förevarande § 4 uti avlöningsreglementet för telegrafverket av ett nytt moment nr 5 med följande, av telegrafstyrelsen i sistnämnda yttrande föreslagna lydelse:

»5:o) Telegrafstyrelsen äger tilldela den, som konstitueras till reparatör av 1:a eller 2:a lönegraden eller till linjeförman av 1:a lönegraden, avlöning efter sådan för befattningen gällande avlöningsklass, att hans sammanlagda avlöningsförmåner för år räknat icke komma att understiga, utan motsvara eller, därest full motsvarighet ej kan ernås, så nära som möjligt överensstämma med den årsinkomst, han vid tiden för övergången på ordinarie stat skulle, om han i stället kvarstått såsom icke ordinarie, hava åtnjutit på grund av gällande prislista å avlöningar till arbetare vid telegrafverkets linjedistrikt.»

I sammanhang med föredragningen inför Kungl. Maj:t av detta ärende meddelade jag, att från telegraf- och telefonmannaförbundet inkommit framställning där- om, att de, som under tiden från den 1 januari 1908 till tidpunkten för den förutnämnda ifrågasatta nya bestämmelsens ikraftträdande befordras till ordinarie, måtte från sistnämnda tidpunkt bliva inrangerade i den lönegrad, vari de skulle blivit placerade, ifall bestämmelsen gällt under tiden från det de erhållit ordinarie anställning.

Jag framhöll därvid, att de befattningshavare, som framställningen avsåge, onekligen komme att erhålla en i lönehänseende mindre gynnad ställning än de, vilka befordrades till ordinarie efter det den nya bestämmelsen trätt i kraft. Med hänsyn till de avgjorda betänkligheter mot att giva bestämmelser om avlöningsförmåner retroaktiv verkan, för vilka riksdagen vid upprepade tillfällen givit uttryck, hade jag emellertid ansett mig icke kunna understödja, att framställningen fördes fram till riksdagen.

Emellertid väcktes sedermera inom riksdagens andra kammare en motion, nr 197, däri hemställdes, att riksdagen, vid bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasatt proposition, måtte besluta, att de reparatörer och linjeförmän av 1:a lönegraden, som under tiden efter den 1 januari 1908 och till dess den nya bestämmelsen komme att träda i kraft befordrats till ordinarie, måtte från denna senare tid uppflyttas i den lönegrad, som de skulle hava tillhört, ifall bestämmelsen gällt under tiden från deras ordinarie anställning.

I skrivelse den 14 juni 1916, nr 231, meddelade riksdagen sitt beslut i ämnet och anförde därvid, att riksdagen, som ej hade något att erinra mot antagande av det utav Kungl. Maj:t föreslagna stadgandet, med hänsyn tagen till vad tidigare i frågan förekommit och med avseende fäst på den missgynnade ställning, vari de av motionären åsyftade tjänstemännen skulle komma i förhållande till övriga tjänstemän i samma befattningar, funnit sig böra bifalla det i motionen framlagda förslaget.

Riksdagen beslöt därför för sin del följande övergångsstadgande att tillämpas vid ikraftträdandet den 1 januari 1917 av vissa ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket den 11 oktober 1907:

»Reparatör av 1:a eller 2:a lönegraden eller linjeförman av 1:a lönegraden, som konstituerats till sin befattning under tiden den 1 januari 1908—den 31 december 1916, må av telegrafstyrelsen kunna tilldelas avlöning efter den för befattningen gällande avlöningsklass, som han skulle tillhört, därest bestämmelsen i § 4 mom. 5 varit gällande vid tiden för hans konstituerande till befattningen ifråga.»

Jag återgår nu till redogörelsen för det vid statens järnvägar föreliggande spörsmålet.

1914 Års
kommitté.

1914 års kommitté framlade i sin förutnämnda skrivelse den 24 mars 1916 förslag om införande av en tilläggsbestämmelse till avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar av innebörd, att järnvägsstyrelsen skulle äga att tilldela tjänsteman, vilken vid konstituerandet till ordinarie befattning erhållit ett arvode, understigande det belopp, som enligt en av kommittén uppgjord jämförelsetabell motsvarade hans avlöningsförmåner såsom icke ordinarie, arvode enligt den avlöningsklass för vederbörandes nuvarande befattning, som han skulle hava tillhört, därest arvodet vid hans konstituerande till ordinarie tjänst bestämts enligt jämförelsetabellen.

Järnvägs-
styrelsen.

Uti infortrat yttrande av den 14 april 1916 förklarade sig järnvägsstyrelsen biträda kommitténs förslag med vissa ändringar och tillägg. Av en reservant inom styrelsen frambars ett i åtskilliga avseenden skiljaktigt förslag till jämförelsegrunder.

Som emellertid ärendet sedermera varit föremål för utredning och förslag av 1915 års kommission för gemensamma avlöningsbestämmelser vid kommunikationsverken m. fl. verk samt järnvägsstyrelsen utan reservation därpå förklarar sig instämma uti sistnämnda kommissions hemställan i ämnet, torde det icke vara behöfligt att jag nu uppehåller mig vid nyssnämnda 1914 års kommittés tidigare förslag eller vid järnvägsstyrelsens uttalanden med anledning av detsamma.

Jag tillåter mig i stället redogöra för de senast avgivna utlåtandena i ärendet.

Till följd av remiss har 1915 års kommission för gemensamma avlöningsbestämmelser vid kommunikationsverken m. fl. verk den 8 februari 1917 inkommit med dylikt utlåtande.

Kommissionen har därvid till en början framhållit, att kommissionen, i likhet med 1914 års kommitté, funnit frågan huruvida en tjänsteman i allmänhet må äga rätt att för avlöningsförhöjning första gången i ordinarie tjänst tillgodoräkna sig tjänstetid — vare sig till visst antal år eller på annat sätt — såsom icke ordinarie vara av den vittutseende innebörd, att densamma icke bör lösas fristående för ett av de verk, vilkas avlöningsförhållanden äro föremål för kommissionens undersökningar. Denna sida av saken borde därför, enligt kommissionens förmenande, i nu föreliggande sammanhang icke komma under behandling.

1915 års
kommission.

Däremot har kommissionen icke ansett något hinder förefinnas, att för statens järnvägars del nu vidtoges sådana åtgärder för de anmärkta förhållandenas ordnande, som föreslagits av 1914 års kommitté, hälst som dessa i viss mån anslöte sig till det av 1916 års riksdag fattade, förut refererade beslutet i fråga om reglering av avlöningarna för åtskilliga tjänstemän vid telegrafverket.

Kommissionen yttrar därefter följande.

»De förhållanden, rörande vilka reglerande åtgärder nu ifrågasättas, hava — i korthet uttryckt — sin grund däri, att under senare tid vid bestämmande av begynnelsearvodet för nykonstituerad personal vid statens järnvägar hänsyn tagits till de avlöningsförmåner, vederbörande förut såsom icke ordinarie uppburit från verket, i det man utgått därifrån, att vederbörande icke borde lida någon minskning i sina förutvarande avlöningsförmåner vid övergången till ordinarie stat. Samma hänsyn har däremot icke fått göra sig gällande beträffande en del tidigare till ordinarie befattningar överförda tjänstemän, vilka därför i vissa fall alltfort kunna anses intaga en förhållandevis ogynnsammare ställning än de förstnämnda i fråga om placering å gällande löneskala. Till avhjälpan av dessa ojämnheter har ifrågasatts en sådan reglering av vederbörandes nuvarande ordinarie arvoden, att ingen må från tidpunkten för regleringen komma i sämre ställning än han skulle hava intagit, om hans arvode vid övergången till ordinarie stat bestämts efter jämförelse med den avlöning, han senast såsom icke ordinarie haft att påräkna. Mot en dylik anordning har kommissionen intet att invända, särskilt med hänsyn till ovan åberopade riksdagsbeslut rörande vissa befattningshavare vid telegrafverket.

Vid en reglering av angiven art gäller det emellertid till en början att utfinna riktiga grunder för bestämmande av vilka avlöningar, som må anses motsvara varandra för å ena sidan icke ordinarie och å andra sidan ordinarie personal. Härvid kan man, såsom 1914 års kommitté framhållit, bortse från äldre avlöningsskalor än dem, som finnas uttryckta, vad ordinarie personal beträffar, i nu gällande nådiga avlöningsreglemente för samma personal, och vad icke ordinarie personal angår, i de av järnvägsstyrelsen den 8 februari 1908 och den 26 februari 1916 fastställda bestämmelserna angående avlöning åt extra ordinarie tjänstemän av lägre grad. Inom

den sålunda angivna ramen har man att bestämma, vilka avlöningsformer, som vid en jämförelse böra medtagas i beräkningen, samt därjämte huruvida avdrag bör göras för vissa obligatoriska avgifter inom verket.

Enligt vad kommissionen inhämtat, har under den senaste tiden av järnvägsstyrelsen vid hithörande frågars behandling följts den principen, att man jämfört å ena sidan det sammanlagda beloppet, för år räknat, av månadsavlönning jämte tillfälligt lönetillägg för extra ordinarie personal och å andra sidan arvode, ersättning för bostad och bränsle, beklädnadsersättning samt tillfälligt lönetillägg för ordinarie befattningshavare. Vid denna jämförelse har därjämte, vad avlöningen å ordinarie stat beträffar, avdragits fastställda pensionsavgifter enligt viss beräkningsgrund. Därefter har det ordinarie arvode ansetts böra komma till användning, vilket tillsammans med övriga nyss uppräknade avlöningsformer å ordinarie stat närmast svarat mot det uträknade årsbeloppet av inkomster på icke ordinarie stat.

Mot detta beräkningssätt vill kommissionen till en början erinra, att det synes kommissionen riktigare att helt och hållet bortse från de särskilda lönetillägg av tillfällig natur, som under de senaste åren beviljats den ena eller den andra av de båda tjänstegrupperna. De förhållanden, i vilka det här gäller att åstadkomma rättelse eller reglering, hänföra sig nämligen i många fall till en tidpunkt, vid vilken några dylika tillägg icke utgingo. Ifrågavarande avlöningstillägg böra sålunda för åstadkommande av enhetlighet i systemet helt och hållet lämnas å sido, något som med hänsyn till den tillfälliga och växlande karaktären av samma tillägg torde vara fullt försvarligt även för sådana fall, då tilläggen verkligen uppburits vid övergången från extra ordinarie till ordinarie befattning. Ett bortseende från desamma å båda sidorna kommer för övrigt, såsom närmare påpekas här nedan, allenast i ett fall att innebära någon avvikelse i realiteten från det hittills av järnvägsstyrelsen tillämpade systemet.

I fråga vidare om de pensionsavgifter, vilka den ordinarie personalen är underkastad, synes det kommissionen riktigast, att någon hänsyn till desamma icke tages vid bestämmandet av det ordinarie arvode, som skall anses motsvara viss avlöning för icke ordinarie personal, detta jämväl i betraktande av det läge, vari frågan om den icke ordinarie personalens pensionering för närvarande befinner sig. Även i detta avseende följer kommissionen sålunda en annan metod än den senast av järnvägsstyrelsen anlitade. Då emellertid kommissionen för alla de fall, i vilka full motsvarighet mellan de jämförda beloppen icke vinnes, föreslår anlitande av ett *närmast högre* arvode å ordinarie stat, under det järnvägsstyrelsen i dylika fall valt det arvode, som *närmast* åstadkommit motsvarighet till inkomsterna på extra ordinarie stat, vare sig de ordinarie avlöningsförmånerna härigenom kommit att något under eller överstiga de förut uppburna, synes ovan anmärkta skiljaktighet mellan de båda systemen komma att sakna reell betydelse.

I övrigt har kommissionen intet att invända mot järnvägsstyrelsens beräkningssätt, vad beträffar de avlöningsbelopp, som böra medtagas i jämförelsen. Enligt kommissionens förslag bör sålunda i sammanställningen ingå, på den icke ordinarie sidan, månadsavlönningen, omförd till årsbelopp, och, på den ordinarie sidan, arvode, ersättning för bostad och bränsle samt beklädnadsersättning. Emellertid utöva även dyrortsförhållandena härvidlag en viss inverkan. Stegringen i avlöningens summa å de dyrare orterna är nämligen icke fullständigt densamma för extra ordinarie som för ordinarie personal. Härav kan följa, att ett arvode, som å ort av viss dyrhetsklass kan anses tillfyllest för täckande av avlöningen såsom extra ordinarie å motsvarande ortsgrupp, kan bli otillräckligt, om jämförelsen ställes mellan avlöningarna å orter

tillhörande annan grupp. Enligt det av järnvägsstyrelsen tillämpade systemet har mot varje åldersklass av extra ordinarie arvoden ansetts böra svara minst ett så högt ordinarie arvode, att, på vilken ort vederbörande tjänsteman än varit placerad som extra ordinarie, han icke skolat lida minskning vid övergången till ordinarie tjänst på ort inom motsvarande ortsgrupp. Kommissionen har, för ernående av största möjliga utjämning av förekommande oregelbundenheter, icke velat bryta med denna princip, utan följer i sin uppställning samma system, ehuru väl det synes kommissionen kunna ifrågasättas, huruvida det icke varit riktigare att allenast fästa sig vid avlöningarna å orter, där någon dyrortsförhöjning icke utgår vare sig för extra ordinarie eller ordinarie tjänsteman, och sålunda även bortse från dylika, efter skilda grunder bestämda tillägg.

Enligt såväl 1908 som 1916 års av järnvägsstyrelsen fastställda avlöningsbestämmelser för extra ordinarie personal är samma personal med hänsyn till avlöningarnas storlek indelad i vissa klasser, för närvarande sju till antalet. Av dessa äro klasserna I och II nytillkomna vid 1916 års reglering och avse befattningar — verkstadsmästare och verkstadsförmän — vilka förut icke varit upptagna bland extra ordinarie tjänstemän. I övrigt skedde sistnämnda år icke någon ändring i klassindelningen, om man fränser inpassandet i det förutvarande systemet av nytillkomna tjänstekategorier. För varje klass äro särskilda avlöningsskalor upprättade. Ifrågavarande klassindelning av den extra ordinarie personalen finner väl i huvudsak men dock icke i alla delar sin motsvarighet beträffande den ordinarie personalen. Gruppindelningen är nämligen icke tillfullo densamma å båda sidor. Sålunda motsvaras exempelvis klasserna IV och V bland extra ordinarie personal enligt 1916 års bestämmelser av allenast en avlöningsgrupp å den ordinarie skalan, med arvode av lägst 900, högst 1,380 kronor. Denna omständighet anser kommissionen emellertid icke böra få verka förryckande på de principer för avlöningarnas jämförande, som ovan antytts. Beträffande varje särskild klass av avlöningar å extra ordinarie stat bör sålunda enligt kommissionens förmenande en jämförelseskala uppgöras med de för motsvarande ordinarie tjänstemän förekommande avlöningarna, och bör därvid någon hänsyn icke tagas till övriga grupper på den ena eller andra sidan. Ett och samma extra ordinare avlöningsbelopp kan på grund härav komma att inom olika grupper motsvara skilda ordinarie arvoden. Detta inträffar, då ett ordinarie arvode, som skulle motsvara ett för skilda extra ordinarie klasser gemensamt avlöningsbelopp, icke ingår i arvodesskalan för den ena av ifrågakommande ordinarie tjänstekategorier (exempel: för klass VI, huvudgruppen, motsvaras extra ordinarie månadsavlöningen 115 kronor å A-ort av ordinarie arvodet 960 kronor, under det att samma månadsavlöning å enahanda ortsgrupp för klasserna IV m. fl. bör jämföras med ordinarie arvodet 1,020 kronor, emedan arvodet 960 kronor icke förekommer för motsvarande ordinarie tjänster). Ett dylikt förfaringsätt måste anses vara det riktiga, då man fasthåller vid, att syftet med regleringen varit icke att likställa tjänstemän, tillhörande olika tjänstekategorier, utan i stället att åstadkomma en utjämning för den särskilda tjänstemannen av vissa förhållanden, förknippade med hans övergång på ordinarie stat.

Ett fullständigt isärhållande av de olika avlöningsklasserna på extra ordinarie stat innebär, enligt vad kommissionen erfarit, i vissa fall en avvikelse från de av järnvägsstyrelsen senast tillämpade reglerna, i det att särskilt vissa tjänstemän, tillhörande extra ordinarie avlöningsklassen V, av styrelsen brukat likställas med klass IV vid överförande till ordinarie stat. Kommissionen har emellertid icke härutinnan ansett sig kunna följa järnvägsstyrelsens metod, då ett utbrytande på visst håll av en tjänstekategori skulle kunna medföra motsvarande konsekvenser även inom andra

klasser och ett sammanförande av klasserna IV och V dessutom måste anses innebära ett obehörigt gynnande av flertalet tjänstemän, tillhörande sistnämnda klass, särskilt lokomotiveldarne.

I fråga om extra ordinarie avlöningsklassen VI måste emellertid särskilda jämförelseskalor uppgöras för tjänstekategorierna manligt kontorsbiträde och portvakt å 1:a klassens station eller vid verkstad, enär till följd av dessa befattningars högre ställning på ordinarie stat vissa för stationskarlsgruppen bestämda ordinarie arvoden icke för dem förekomma.

Vad angår extra ordinarie avlöningsklassen VII, omfattande tjänstekategorien bromsare, så finnes för närvarande icke någon mot dessa tjänstemän svarande ordinarie befattningsgrupp. Innan dylik tjänsteman befordras till ordinarie — såsom stationskarl — måste han ock enligt gällande bestämmelser hava förrättat tjänst i sistnämnda befattning. Skulle han emellertid av någon anledning vid ordinarieblivandet kvarstå i avlöningsklass VII såsom extra ordinarie tjänsteman, bör han, enligt kommissionens förmenande, vid bestämmande av det ordinarie arvodet betraktas så, som om han hade uppflyttats i klass VI vid den tidpunkt, då han börjat göra regelbunden tjänst i någon till sistnämnda klass hörande tjänstegrupp. Avlöningsklassen VII kan därför uteslutas ur jämförelseskalan.»

Efter att hava påpekat vissa mindre betydande skiljaktigheter i kommissionens förslag i förhållande till den av 1914 års kommitté uppgjorda jämförelsetabellen, fortsätter kommissionen sålunda.

»Ännu ett förhållande är att beakta vid fastställandet av reglerna för en jämförelse mellan avlöningarna å extra ordinarie och ordinarie stat. För den extra ordinarie personalen inträder löneförhöjning vid ingången av det kalenderkvartal, som följer näst efter det, varunder vederbörligt antal tjänstår uppnåtts. Beträffande ordinarie tjänstemän gäller åter, att högre arvode kan tillträdas endast vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd. Då det sålunda kan inträffa, att en person, vilken exempelvis den 1 oktober visst år konstituerats till ordinarie befattningshavare, samtidigt skulle hava erhållit löneförhöjning, därest han kvarstått å extra ordinarie stat, synes det kommissionen riktigast, att man ifråga om vederbörandes avlöningsförmåner på extra ordinarie stat räknar med den avlöning, beräknad efter helt år, som skulle hava utgått från tiden för ordinarieblivandet, därest tjänstemannen kvarstått på icke ordinarie stat. Ett annat sätt, som av järnvägsstyrelsen tillämpats, är att alltid räkna med de avlöningsförmåner, vederbörande som extra ordinarie uppburit den 1 januari det år, varunder befordran ägt rum. Då vissa ojämnheter synas ofrånkomligt förenade med vartdera systemet, men det förra mest torde stå i överensstämmelse med principen att i varje fall undvika avlöningsminskning för den enskilda tjänstemannen vid övergången till ordinarie stat, har kommissionen ansett riktigast att föreslå den verkliga tidpunkten för befordran såsom bestämmande härvidlag. Detta överensstämmer även med vad som föreslagits av 1914 års kommitté och har av järnvägsstyrelsen i dess yttrande över nämnda kommittés utlåtande lämnats utan anmärkning.

Beträffande de undantagsfall, då personer befodrads till ordinarie anställning utan att förut hava varit antagna i extra ordinarie tjänst, delar kommissionen den

av 1914 års kommitté uttalade meningen att vid jämförelsen vederbörandes avlöningsförmåner å icke ordinarie stat böra omföras till det belopp, vartill avlöningen skulle hava uppgått per månad under förutsättning av full tjänstgöring enligt för vederbörande bestämd dags- eller månadsavlönning och således utan hänsyn till ackords-, övertids- eller annan dylik ersättning. Det månatliga belopp, som härvid erhålles, bör därpå, med tillämpning av ovan utvecklade regler, läggas till grund för bestämmande av vederbörandes ordinarie arvode.

Med tillämpning av vad sålunda utvecklats har kommissionen beträffande de särskilda avlöningsklasser, undantagandes klass VII, av extra ordinarie tjänstemän, som äro upptagna i de av järnvägsstyrelsen senast fastställda avlöningsbestämmelserna för dylik personal, uppgjort nedanstående jämförelsetabell, avsedd att i allmänhet tillämpas vid den ifrågasatta regleringen.

Avlöningsklass i extra ordinarie tjänst		Månadsavlönning såsom extra ordinarie å ort tillhörande grupp					Mot- svarande ordinarie arvode.	
			A	B	C	D		E
I	Verkstadsmästare	utgörande	165	160	155	150	—	1,500
		»	180	175	170	165	—	1,500
II	Verkstadsförmän	utgörande	135	130	125	120	—	1,200
		»	150	145	140	135	—	1,200
III	Lokomotivreparatörer, elektriska reparatörer, signalreparatörer, maskinister vid elektriska kraft- eller belysningscentraler	understigande	130	127	123	123	119	1,020
		utgörande	130	127	123	123	119	1,140
		»	140	137	133	133	129	1,260
		»	150	147	143	143	139	1,380
IV	Vagnreparatörer, ledningsreparatörer, gasverksförmän, kran-skötare vid kollossningskran	understigande	115	112	108	104	100	900
		utgörande	115	112	108	104	100	1,020
		»	125	122	118	114	110	1,020
		»	135	132	128	124	120	1,140
		»	145	142	138	134	130	1,260
V	Förrådsförmän, maskin- och pannskötare, lokomotiveldare, elektriska underreparatörer, signalunderreparatörer	understigande	115	112	108	104	100	900
		utgörande	115	112	108	104	100	1,020
		»	120	117	113	109	105	1,020
		»	125	122	118	114	110	1,020

Avlöningsklass i extra ordinarie tjänst		Månadsavlöning såsom extra ordinarie å ort tillhörande grupp					Mot- svarande ordinarie arvode.	
		A	B	C	D	E		
VI	Banvakter, banarbetare, elektriska grovarbetare, trädgårdsarbetare, vagn- och stallkarlar, gasverksarbetare, förrådsvakter, ledningsvakter, portvakter andra än nedan nämnda, vaktmästare, nattvakter, stationskarlar, kontorsvakter, notisbärare, telegrambud	understigande	110	107	103	99	95	840
		utgörande	110	107	103	99	95	900
		”	115	112	108	104	100	960
		”	120	117	113	109	105	1,020
VII	Manliga kontorsbiträden, portvakter å 1:a klassens station eller vid verkstad	understigande	115	112	108	104	100	900
		utgörande	115	112	108	104	100	1,020
		”	120	117	113	109	105	1,020

Av kommissionen har uppgjorts en särskild tablå, utvisande de sammanlagda avlöningsförmånerna, för år räknat, i extra ordinarie och i ordinarie tjänst enligt de i kommissionens utlåtande angivna grunderna. Ifrågavarande tablå torde såsom bilaga 1 få åtfölja detta protokoll.

I likhet med vad järnvägsstyrelsen i sitt yttrande av den 14 april 1916 föreslagit har kommissionen ansett, att regleringen borde avse tjänstemän tillhörande de åldersklasser, som icke vid tidpunkten för regleringen uppnått det högsta för innehavande befattning stadgade arvudet. Vid sådan förhållande har det icke syntts kommissionen behövt eller lämpligt att bestämma någon viss tidpunkt, vid vilken vederbörande tidigast skulle hava befordrats till ordinarie, för att kunna inbegripas i regleringen.

Beträffande kostnaderna för en reglering, sådan kommissionen ifrågasatt, har kommissionen, med ledning av tidigare utav järnvägsstyrelsen gjorda beräkningar, ansett dessa kostnader komma att uppgå till högst 75,000 kronor för vart och ett av åren 1917—1920, varefter det årliga beloppet småningom komme att minska, så att efter år 1926 ingen särskild kostnad bleve för ändamålet erforderlig.

Med stöd av vad kommissionen sålunda anfört har kommissionen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels antaga en tilläggsbestämmelse till nu gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens järnvägar av följande lydelse:

»Tjänsteman av lägre grad, som vid konstituerandet till första ordinarie befattning vid statens järnvägar erhållit en avlöning, understigande hans avlöningsförmåner inom verket såsom icke ordinarie, må, i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, räknat från och med den 1 januari 1917, av järnvägsstyrelsen tilldelas det arvode, som han vid sistnämnda tidpunkt skulle hava uppburit i då innehavd ordinarie befattning, därest vid hans konstituerande till första ordinarie tjänst iakttagits, att någon avlöningsminskning icke bort ifrågakomma. Befattningshavarens avlöning såsom icke ordinarie skall därvid beräknas till det belopp, som han skulle hava uppburit från tidpunkten för ordinarieblivandet, därest han kvarstått å icke ordinarie stat»,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med de av kommissionen angivna grunder, utfärda de närmare föreskrifter i ämnet, som kunde befinnas erforderliga.

Järnvägsstyrelsen har, på grund av remiss, den 22 februari 1917 yttrat sig i anledning av kommissionens förslag och därvid anført, att styrelsen, som beretts tillfälle att genom representanter samråda med kommissionen under dess behandling av förevarande ärende, vid slutlig granskning av förslaget ansett sig böra instämma i de av kommissionen framlagda grunderna för ifrågavarande reglering. Förslaget avveke väl, enligt vad styrelsen framhåller, i vissa delar från det under år 1916 föreliggande, om än i stort sett i realiteten skillnaden vore ringa, men syntes styrelsen av principiella skäl företräde böra lämnas det nu senast framlagda förslaget.

Järnvägs-
styrelsen.

En reglering av de ojämnheter i avlöningshänseende, som enligt den nu av mig lämnade redogörelsen föreligga beträffande åtskilliga ordinarie befattningshavare inom de lägre tjänstemannagrupperna vid statens järnvägar, synes mig av billighetsskäl vara i hög grad påkallad. Det låter sig nämligen icke förneka, att därest, såsom tidigare inom järnvägsförvaltningen i flera fall skett, en tjänsteman vid övergången från icke ordinarie till ordinarie tjänst erhållit minskning i sina sammanlagda avlöningsförmåner, denne tjänsteman med visst fog kan anse sig mindre gynnad än den, som i enlighet med senare tillämpade principer fått börja med ett förhöjt ordinarie arvode. Att man, med användande av den möjlighet härtill, som förefinnes på grund av lydelsen utav § 4 mom. 4 i avlöningsreglementet, söker undvika avlöningsminskning vid en tjänstemans överförande till ordinarie befattning, då sådan minskning till följd av vederbörandes ålder i tjänsten eller andra omständigheter

Departements-
chefen.

eljest skulle inträffa, torde få anses naturligt. Ett dylikt förfaringssätt innebär ej heller något ståndpunktstagande till frågan om vilket förhållande, som kan anses önskvärt mellan avlöningssskalorna för extra ordinarie och för ordinarie tjänstemän. Då man emellertid, såsom synes mig riktigt, numera börjat tillämpa principen, att vederbörande icke skall lida någon ekonomisk förlust genom ordinarieblivandet, torde full rättvisa kräva, att man låter samma system även komma till uttryck i fråga om de äldre befattningshavare, som konstituerats till ordinarie tjänstemän med en avlöning, understigande deras inkomster såsom icke ordinarie. Endast härigenom kan en tillfredsställande likställighet uppnås, och då riksdagen, såsom jag nyss omnämnt, godkänt en reglering av liknande innebörd för vissa tjänstemän vid telegrafverket, tvekar jag därför icke att föreslå, att den nu för statens järnvägars del framkomna regleringsfrågan även måtte erhålla sin lösning.

Mot det av 1915 års kommission utarbetade och av järnvägsstyrelsen granskade systemet för ojämnheternas avhjälpande har jag icke funnit anledning till erinran, utan synas mig de framlagda grunderna för jämförelse mellan avlöningsarna såsom icke ordinarie och såsom ordinarie vara väl avvägda. Då full enighet härutinnan är rådande mellan kommissionen och järnvägsstyrelsen, torde det vara obehövt att nu närmare ingå på detaljerna i systemet. Med hänsyn till möjligen uppkommande speciella frågor vid tillämpningen, synes det mig emellertid önskvärt, att riksdagen, såsom av kommissionen och järnvägsstyrelsen ifrågasatts, med godkännande allenast av huvudgrunderna för regleringen bemyndigade Kungl. Maj:t att utfärda närmare föreskrifter i ämnet.

Den tidpunkt, från vilken regleringen må anses äga rum, synes mig, i överensstämmelse med vad kommissionen föreslagit, lämpligen böra bestämmas till den 1 januari 1917.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels antaga en tilläggsbestämmelse till förnyade avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar av följande lydelse:

»Tjänsteman av lägre grad, som vid konstituerandet till första ordinarie befattning vid statens järnvägar erhållit en avlöning, understigande hans avlöningsförmåner inom verket såsom icke ordinarie, må, i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare be-

stämmelser, räknat från och med den 1 januari 1917, av järnvägsstyrelsen tilldelas det arvode, som han vid sistnämnda tidpunkt skulle hava uppburit i då innehavd ordinarie befattning, därest vid hans konstituerande till första ordinarie tjänst iakttagits, att någon avlöningsminskning icke bort ifrågakomma. Befattningshavarens avlöning såsom icke ordinarie skall därvid beräknas till det belopp, som han skulle hava uppburit från tidpunkten för ordinarieblivandet, därest han kvarstått å icke ordinarie stat;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med de av mig förordade grunder, utfärda de närmare föreskrifter i ämnet, som kunna finnas erforderliga.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ärendet avlätas till riksdagen av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.

Tablå utvisande sammanlagda avlöningsförmånerna, för år räknat, i extra ordinarie och i ordinarie tjänst enligt de i utlåtandet angivna grunder.

Avlöningsklass och befattning såsom extra ordinarie		Avlöning, för år räknat, såsom extra ordinarie å ort tillhörande Grupp:					Avlöning såsom ordinarie (arvode, ersättning för bostad och bränsle samt beklädnadsersättning) å ort tillhörande grupp:					
		Tjänstår såsom e. o.	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
I	Verkstadsmästare	0—3	1,980	1,920	1,860	1,800	—	} 2,220	2,145	2,070	1,995	1,920
		efter 3	2,160	2,100	2,040	1,980	—					
II	Verkstadsförman	0—3	1,620	1,560	1,500	1,440	—	} 1,800	1,740	1,680	1,620	1,560
		efter 3	1,800	1,740	1,680	1,620	—					
III	Lokomotivreparatör, elektrisk repara- tör, signalreparatör, maskinist vid elektrisk kraft- eller belysningscentral	0— 1	1,320	1,284	1,236	1,236	1,188	} 1,548	1,497	1,446	1,395	1,344
		1— 3	1,380	1,344	1,296	1,296	1,248					
		3— 6	1,440	1,404	1,356	1,356	1,308					
		6— 9	1,560	1,524	1,476	1,476	1,438	1,716	1,659	1,602	1,545	1,488
		9—12	1,680	1,644	1,596	1,596	1,548	1,884	1,821	1,758	1,695	1,632
		efter 12	1,800	1,764	1,716	1,716	1,668	2,052	1,983	1,914	1,845	1,776
IV	Vagnreparatör, ledningsreparatör, gasverksförman, kranskötare vid kollossningskran	0— 1	1,260	1,224	1,176	1,128	1,080	} 1,380	1,335	1,290	1,245	1,200
		1— 3	1,320	1,284	1,236	1,188	1,140					
		3— 6	1,380	1,344	1,296	1,248	1,200					
		6— 9	1,500	1,464	1,416	1,368	1,320	1,540	1,490	1,446	1,395	1,344
		9—12	1,620	1,584	1,536	1,488	1,440	1,660	1,610	1,602	1,545	1,488
		efter 12	1,740	1,704	1,656	1,608	1,560	1,780	1,730	1,730	1,695	1,632
V	Förrädsförman, maskin- och pannskötare, lokomotiveldare, elektrisk underreparatör, signalunderreparatör	0— 1	1,200	1,164	1,116	1,068	1,020	} 1,380	1,335	1,290	1,245	1,200
		1— 3	1,260	1,224	1,176	1,128	1,080					
		3— 6	1,320	1,284	1,236	1,188	1,140					
		6— 9	1,380	1,344	1,296	1,248	1,200	} (1,548) (1,497)	1,446	1,395	1,344	
		9—12	1,440	1,404	1,356	1,308	1,260					
		efter 12	1,500	1,464	1,416	1,368	1,320	1,540	1,490			

1) Siffran inom parentes avser förrädsförman, för vilken maximibeloppet av bostadsersättning är högre.

Avlöningsklass och befattning såsom extra ordinarie		Avlöning, för år räknat, såsom extra ordinarie å ort tillhörande grupp:					Avlöning såsom ordinarie (arvode, ersätt- ning för bostad och bränsle samt beklädnadsersättning) å ort tillhörande grupp:						
		Tjänstår såsom e. o.	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	
VI	Banvakt, banarbetare, elek- trisk grovarbetare, träd- gårdsarbetare, vagn- och stallkarl, gasverksarbe- tare, förrådsvakt, led- ningsvakt, portvakt annan än nedan nämnd, vaktmästare, nattvakt, stationskarl, kontors- vakt, notisbärare, tele- grambud	0— 1	1,140	1,104	1,056	1,008	960	}	1,266	1,224	1,182	1,140	1,098
		1— 3	1,200	1,164	1,116	1,068	1,020						
		3— 6	1,260	1,224	1,176	1,128	1,080						
		6— 9	1,320	1,284	1,236	1,188	1,140						
		9—12	1,380	1,344	1,296	1,248	1,200						
		efter 12	1,440	1,404	1,356	1,308	1,260						
VI	Manligt kontorsbiträde, portvakt å 1:a klass station eller vid verkstad	0— 1	1,140	1,104	1,056	1,008	960	}	1,380	1,335	1,290	1,245	1,200
		1— 3	1,200	1,164	1,116	1,068	1,020						
		3— 6	1,260	1,224	1,176	1,128	1,080						
		6— 9	1,320	1,284	1,236	1,188	1,140						
		9—12	1,380	1,344	1,296	1,248	1,200						
		efter 12	1,440	1,404	1,356	1,308	1,260						

¹⁾ Siffran inom parentes avser banvakt, vilken uppstår 30 kr. lägre beklädnadsersättning.